

כמה איסורים של מראית עין לע"ז

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כז עמוד א-ב

והא אמר רב יהודה אמר רב: לעולם אל יתפלל אדם לא כנגד רבו ולא אחורי רבו; ותניא רבי אליעזר אומר: המתפלל אחורי רבו, והנותן שלום לרבו, והמחזיר שלום לרבו, והחולק על ישיבתו של רבו, והאומר דבר שלא שמע מפי רבו - גורם לשכינה שתסתלק מ ישראל!

2. תוספות מסכת ברכות דף כז עמוד ב

ולא אחורי רבו - פירש רש"י משום יוהרא ויש מפרש שנראה כמשתחוה לרבו.

3. בית יוסף אורח חיים סימן צ

ואמרינן שם (ע"א) בגמרא דרבי ירמיה צלי אחורי דרב ואותבינן מדאמר רב יהודה אמר רב אל יתפלל אדם אחורי רבו ומשני שאני רבי ירמיה דתלמיד חבר הוה ומיהו משמע לי דלהתפלל ואחוריו לרבו אפילו תלמיד חבר נמי לא דביזוי גדול הוא: וכתב רבינו הגדול מהר"י אבוהב ז"ל בשם בעל המאורות דהא דאמרינן שלא יתפלל אחורי רבו דוקא כשהוא ביחיד אבל בציבור אם הוא כן סידור ישיבתו אין כאן חששא שמקבל אותו כאלוה עכ"ל וכן כתוב באהל מועד (תפלה דרך ג נתיב ז) וסיים בה ולמי שמפרש אחורי רבו לפי שמצערו שאחר שיסיים אינו יכול לפסוע ג' פסיעות אם זה הוא הטעם אין הפרש בין ביחיד בין בבית הכנסת עכ"ל ולענין הלכה יש לחוש לזה אפילו בציבור:

4. ט"ז אורח חיים סימן צ

(ז) (פמ"ג) ועב"ד כו'. - שם נתבאר דרחוק ד' אמות מועיל אפילו אם רבו לאחוריו דלא כמו שכתב ב"י כאן:

5. ערוך השולחן אורח חיים סימן צ

סעיף כט

לעולם אל יתפלל אדם לא בצד רבו שזה נראה כאלו הוא שוה לרבו ולא אחורי רבו שגם זה מיחזי כיוהרא [רש"י כ"ז:]: ועוד דנראה כאלו משתחוה לרבו [תוס' שם] ולא לפני רבו דזהו ודאי בזיון שמחזיר אחוריו לרבו אלא ירחיק ממנו ד' אמות דזהו כרשות אחרת ואפילו לפניו מותר ויש מי שאומר דלאחריו צריך ד' אמות וג' פסיעות [פמ"ג] משום ד"א הטעם דלאחריו אסור כדי שלא יצטער רבו כשיגמור תפלתו והוא לא יגמור עדיין שלא יהא ביכולת רבו לפסוע הג' פסיעות משום דאסור לעבור בפני המתפלל וסברא זו איתא בירושלמי ולכן צריך הרחקת ד' אמות וג' פסיעות:

סעיף ל

וכל זה הוא ברבו מובהק או גדול הדור דדינו כרבו מובהק כמ"ש ב"ד סי' רמ"ב אבל ברבו שאינו מובהק או תלמיד חבר מותר להתפלל בצדו ולפניו ולאחריו ויש אוסרין לפניו [מג"א סקל"ט] וכן עיקר דזהו בזיון טפי וכתב רבינו הרמ"א בסעיף כ"ד ד"א דכל זה לא מיירי אלא למתפלל ביחיד אבל בציבור אם כן הוא סדר ישיבתו אין לחוש אם מתפלל לפניו או לאחוריו ואף על פי שטוב להחמיר המנהג להקל עכ"ל ונכון להחמיר למעשה [עי' לבוש וא"ר] ועל הבימה מותר:

6. משנה ברורה סימן צ

(עג) בצד רבו - כי הוא יוהרא שמראה שהוא שוה לרבו ורבו [סא] היינו שרוב חכמתו הימנו [סב] או גדול הדור. כתב הח"א נ"ל דה"ה אביו: (עד) ולא אחורי רבו - [סג] דמיחזי נמי כיוהרא ו"א שנראה כמשתחוה לרבו בתפילתו ו"א מפני שהוא מצער לרבו דשמא יצטרך לפסוע ג' פסיעות לאחוריו בעוד שהוא יתפלל ויצטרך להמתין עליו: (עה) ולא לפניו - בק"ו דזהו ודאי הוא בזיון לרבו שעומד באחוריו נגדו:

7. פסקי תשובות אורח חיים סימן צ

סעי' כ"ד, שו"ע: לא יתפלל בצד רבו ולא אחורי רבו ולא לפניו וכו'. רמ"א: אבל בציבור אם כן סדר ישיבתו אין לחוש וכו'. אך מ"מ כשמשתחוה (בברכו ומודים ושמו"ע) יטה 309 לצדדים שלא יהיה כמשתחוה לרבו, וכן ינהג כשמוכרח 310 לעמוד מאחורי רבו מאפס מקום.

8. שו"ת רדב"ז חלק ד סימן קז (אלף קעח - אלף קעט)

עוד יש בענין המכוער הזה חלול השם גדול לאין קץ מכמה צדדין וצדדין צדדין. ומפני שראיתי להר"ר אליה קפשאל נר"ו שהאריך בטעם זה בקונדריסו קצרותי בו ותראנו משם. עוד יש ראייה ממה שאמרו ז"ל אסור לאדם שיתפלל אחורי רבו ושמעתי בטעמו של דבר שלא יאמרו משתחוה הוא לרבו. וכמדומה לי שהוא מן הירושלמי אלא שלא נפנתי לבקש. ומזה הטעם בעצמו אנו אוסרים להתפלל כנגד המראה שלא יאמרו משתחוה הוא לבבואה שלו. ואם הם ז"ל חששו לחששא רחוקה כזו אנו לא נחוש שלא יאמרו משתחוים הם לצורת אריה שהוא מכלל נושאי המרכבה. ובכמה מקומות חששו רבותינו ז"ל למראית העין.

9. שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן צ סעיף כג

הבגדים המצויירים, אף על פי שאינם בולטות אין נכון להתפלל כנגדם, ואם יקרה לו להתפלל כנגד בגד או כותל מצויר, יעלים עיניו. הגה: ולכן אסור ג"כ לצייר ציורים בספרים שמתפללין בהן, שלא תתבטל הכוונה (מרדכי ריש פרק כל הצלמים). אבל בגדים שמצוייר עליהם דברי תפלות, אפי' לישב עליהם בב"ה, אסור (תשובת הרא"ש סי' ב' כלל ה').

10. אליה זוטא סימן צ

(יא) ואסור להתפלל נגד המראה אפילו עוצם עיניו, שלא יאמרו דמשתחוה לבבואה:

11. פרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן צ

ועיין אליה רבה [ס"ק] כ"ז ב"ד [סימן] קמ"א [סעיף ד' בהג"ה] בשל רבים ליכא חשדא, אפילו הכי בבית הכנסת אסור, ולפי זה לאו דווקא דברי תפלות אפילו לצור כך ציורים שנראה כעבודת עכ"ם אסור בבית הכנסת. באליה רבה [ס"ק] כ"ח בשם הרדב"ז [ח"ד סימן אלף קעח] דאסור להתפלל נגד המראה שלא יאמרו לבבואה הוא משתחוה, יע"ש, ועיין יו"ד [סימן] קמ"א הרבה דינים מענין זה:

12. משנה ברורה סימן צ

(עא) ציורים בספרים וכו' - וכן יש לזהר מטעם זה [נח] שלא לצייר בכותל בה"כ ציורים נגד פניו של אדם אלא למעלה מקומת איש. אסור להתפלל כנגד המראה דמיחזי כמשתחוה לבבואה שלו והיינו אף בעינים סתומות דבפתוחות בלא"ה אסור משום ביטול כונה. אחרונים:

13. פסקי תשובות אורח חיים סימן צ

ל. להתפלל נגד זכוכית, שיש, פורמייקה, אשר בבואתו משתקפת שם

שם: אסור להתפלל כנגד המראה (שפיג"ל) דמיחזי כמשתחוה לבבואה שלו, והיינו אף בעינים סתומות, דבפתוחות בלא"ה אסור משום ביטול כוונה. ובענין זכוכית ושיש ופורמייקה, וכל כיוצא בזה, אשר בבואתו משתקפת בהם, אם כי לא בבהירות כמראה, לכתחילה מהנכון 304 לתת שימת לב שלא 305 יהיו דברים מעין אלו בעמוד 306 הש"ץ ובכותל נגד פני המתפללים שם, אמנם אם כבר קיים ונמצא מותר 307 להתפלל נגדם, אך יקפיד לעצום עיניו, והמתפלל מתוך סידור יקפיד לא להוציא עיניו מהסידור שלפניו.

ואם אין בבואתו משתקפת אלא רק צלו נראה או כעין צל, ודמות דיוקן פנים אין נראה, אין 308 שום חשש כלל.

ארחות רבינו חלק א עמוד נז

להתפלל כנגד זכוכית וחלון

91

קפב. ראיתי שמו"ר (שליט"א) זצוק"ל התפלל מנחה כנגד זכוכית החלון בביתו, וסגר את התריס שמחוץ לחלון והי' התריס סגור כנגד זכוכית החלון.

קפג. מפרשת חוקת ואילך תשמ"ה מו"ר (שליט"א) זצוק"ל מתפלל בשבתות במרפסת הסלון של בתו ומתפלל שמו"ע כנגד החלון הפתוח כנגד פניו, וכן אמר לש"ץ להתפלל על ידו ולא אמר לו לסגור החלון או התריס והתפלל כנגד החלון הפתוח לחצר.

קפד. בביהמ"ד לדרמן במקומו של מו"ר יש חלון עם זכוכית אטומה עבה ואינו מתפלל שמו"ע כנגדה אלא עומד מצדה או כנגדה ומכסה אותה עם וילון, וכנראה שחושש לאין מתפללין כנגד המראה ואף שלא רואים בחלון הנ"ל בבואה (כי אין זה שקוף) מ"מ חשש לדבר ולא מתפלל כנגדה. (עי' סי' צ' מ"ב ס"ק ע"א).

קפה. בארון הקודש שעשו בביהמ"ד לדרמן הישן יש בצדי ארון הקודש עמודים שמצופים בפורמיקה והם מבריקים והמסתכל בהם רואה בבואה שלו כמו במראה ואמר לי מו"ר להעיר לקהל שלא יתפללו כנגד העמודים כמו שאסור להתפלל כנגד המראה. (שם).

14. שו"ת אור לציון חלק ב פרק ז - הלכות תפילה אות יא

יא. שאלה. האם מותר להתפלל כנגד זכוכית חלון שצורתו משתקפת בה.

תשובה. כנגד מראה שצורתו נראית בה אסור להתפלל, ואפילו אם עוצם עיניו, אבל כנגד זכוכית רגילה אפילו שצורתו נראית בה, מותר להתפלל אם עוצם את עיניו במשך התפילה, או שמטה את עצמו מעט מכנגד הזכוכית.

15. שו"ת שבט הקהתי ה:לב

א) בבאז"ט או"ח (סוסי צ') הביא בשם הרדב"ז דאין להתפלל כנגד המראה שלא יאמרו דמשתחוה לבבואה שלו עיי"ש בא"ר.

וראיתי בדעת שם דהקי' על זה דהרי גם האורה נכפפת כשהוא כופף א"ע, לכן מסיק דיש להקל בשעת הדחק, וכן כמה פעמים צלילה דנראה לל האדם בכותל נגד המתפלל ואיכא חשש הנ"ל, ויש להקל מחמת הנ"ל עיי"ש.

לענ"ד ליק' דאסי' כשמתפלל רואים במראה כשמתחוה כאילו השני לזרות משתחוות זו לזו וכה"ג עי' ציור"ד ה"י שחיטה (סי' י"א ס"ג) דאסור והמקור הוא במשנה חולין (פ"ב) דאין שוחטין לתוך כלי שיש בו מים שלא יאמרו לאורה הנראית צמים שוחט עיי"ש, והי' שיד חששת הרדב"ז.

16. שו"ת שבט הלוי חלק ט סימן כא

ב"ה, ר"ח מנ"א תשנ"ו לפ"ק. כבוד ידידינו הרב האברך המופלג בתורה ויראה בנש"ק ר' דוד משה ראזנבוים לא"ט. אחדשה"ט וש"ת באהבה.

לנכון קבלתי מכתבו ואשיב בקיצור כדרכי אשר שאל בענין תפלה שעל העמוד שלפני הש"צ בבית מדרש שלכם חקקו באותיות בולטות את הפסוק שויתי ה' וגו' והאותיות הם בצבע זהב כעין מראה וכשהש"צ עומד שם רואה ממש צורת פניו להדיא באותן אותיות ועוררו רבים

עפ"י תשובת רדב"ז שהובא בבה"ט אר"ח סוס"י צ' שאסור להתפלל נגד מראה ואפי' בעינים עצומות דמיחזי כמאן דמשתחוה לבבואה שלו, ושאל כבודו אם הדברים צריכים תיקון עפ"י הנ"ל.

הנה ע"ש בדע"ת להגאון מהרש"ם שפקפק קצת על טעם מיחזי כמשתחוה לבבואה שלו שלפ"ז אפי' עינים סגורות אסור, וכ' דנראה לו עיקר טעם הדבר למש"כ במחצה"ש שם משום דמבלבל מחשבתו ולפ"ז עכ"פ בעינים סגורות יש להקל באי אפשר בענין אחר יע"ש.

ולענ"ד בלא"ה אין ראיה להחמיר בנ"ד דהרדב"ז והפוסקים מדברים במראה ממש שנעשה לראות הצורה בתוכ' וכל הסתכלות על המראה במחשבה זאת משא"כ נדון זה שהאותיות נעשו לשם קדושת שויתי וכו' וזה מטרתם לא זוהר וליטוש המראה וא"כ לא יבא לידי חשד שמשתחוה לבבואה שלו כי הכל יודעים שמשתחוה לעומת שם הוי' ב"ה וז"פ לענ"ד עכ"פ דרך לימוד זכות.

17. הערות לפסקי תשובות

1305. והקהפידא הוא על מה שנגד פניו, אבל שאר חלקי גופו המשתקפים נגדו לית לן בה.

18. תלמוד בבלי מסכת חולין דף מא עמוד א

מתני'. אין שוחטין לא לתוך ימים, ולא לתוך נהרות, ולא לתוך כלים; אבל שוחט הוא לתוך עוגה של מים, ובספינה על גבי כלים

19. תלמוד בבלי מסכת חולין דף מא עמוד ב

גמ'. אין שוחטין לא לתוך וכו': מאי שנא לתוך ימים דלא? דאמרי לשרא דימא קא שחיט, לתוך עוגה של מים נמי אמרי לבבואה קא שחיט! אמר רבא: בעכורים שנו.

20. שולחן ערוך יורה דעה הלכות שחיטה סימן יא סעיף ג

אין שוחטין לתוך ימים ונהרות, שלא יאמרו, לשר של ים הוא שוחט; ולא לתוך הכלים, שלא יאמרו, מקבל הדם לזורקו לעבודת כוכבים; ואם יש בכלי מים, שאז אין הדם ראוי לזריקה, אם הם צלולים לא ישחוט בו, שלא יאמרו לצורה הנראית במים שוחט; ואם הם עכורים, מותר; וכן אם יש בכלי עפר, מותר לשחוט בתוכו.

21. ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה הלכות שחיטה סימן יא סעיף ג

ד (פמ"ג) אם הם צלולים כו' - משמע אבל לימים ונהרות אין חילוק דאפילו הם עכורים אסור מטעם שלא יאמרו לשר של ים הוא שוחט והכי מוכח בש"ס ופוסקים:

22. דף על הדף חולין דף מא עמוד ב

גמ': מאי שנא לתוך ימים דלא כו' לבבואה קא שחיט.

והיינו שיאמרו שהוא שוחט לפרצוף של הנראה במים.

בדעת תורה (יו"ד סי' י"א ס"ק ט"ז) הביא מס' תוספת ירושלים שכתב על פי זה שאסור לשחוט מול מראה, פן יאמרו שהוא שוחט לבבואה שלו, וכמו שמצאנו בהל' תפילה שכתבו הפוסקים (באר"ח סי' צ') שאסור להתפלל מול המראה, שלא יאמרו שהוא משתחוה לבבואה שלו. אבל הדעת תורה חולק עליו וכתב דלגבי עיקר הדין שאין להתפלל נגד המראה, יש סברא להתיר, שנגד המראה כיון שהבבואה ממילא גם משתחוה אליו, ליכא חשש דנראה כמשתחוה אליו, דוקא שוחט ע"ג הנהר יש לחשוש דנראה כמשתחוה לפרצוף שלו, אמנם בשו"ת רדב"ז כתב כן שאין להתפלל נגד המראה, אבל לשחוט כנגד המראה, כיון דהרבה פוסקים מתירים בזה"ז אף לשחוט לתוך ימים ונהרות, הבו דלא לוסף עלה.

23. דף על הדף חולין דף מא עמוד ב

ובמהר"ץ חיות כאן הביא ממדרש שדורו של גדעון היו עובדין לבבואה שלהם שהשתקף במים, וכיו"ב הביא ממכילתא דדריש עהפ"ס (שנאמר ב"עשרת הדברות") לא תעשה לך פסל וגו' ואשר במים מתחת לארץ, להביא את הבבואה."

ולכא' איזה מין סכלות היא זו, להשתחוות ולעשות לאלוה את הבבואה שלו, שברגע זה משתקף על פני מים?

ונראה שענין זה הוא שהי' בבחינת "כחי ועוצם ידי - עשה לי את החיל הזה" - שהיו משתחוים להכח ולהעצמה אשר בידיהם, ובאמרם ידיו רמה - פעלה ועשתה כל זאת, ולא ייחסו הכח והתבונה שלהם לבורא עולם שהוא הנותן כח לעשות חיל.

וכע"ז פירש הדברי יחזקאל משינווא ז"ע במ"ש רש"י (פ' וירא) שהערביים היו משתחוים לאבק שברגליהם, שמי פתי יחשוב ליקוד

ולהשתחוות לאבק ועפר שברגליו? אלא שהם היו סוחרים ממולחים והולכים מעיר לעיר, קונים פה ומוכרים שם ומרוויחים, והיו

משתחוים ושמים מבטחם בכח רגליהם, לעוצם ידם, ולא האמינו בה' ולא בטחו בהשגחתו ית' שהוא הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים.

(ילקוט דברי אסף ערך אמונה ובטחון אות כ"ז)

24. הרב יוסף צבי רימון <https://www.zomet.org.il/?CategoryID=160&ArticleID=6973>

שאלה

האם מותר להתפלל מול השתקפות בחלון?

תשובה

בתשובה ארוכה, העוסקת בדין עשיית צורות (כגון אריה, נשר וכדו') בבית הכנסת, מציין הרדב"ז (ד,קז) כי אחד הטעמים לכך שאסור לאדם להתפלל מאחורי רבו הוא "שלא יאמרו משתחוה הוא לרבו". והוסיף: "ומזה הטעם בעצמו אנו אוסרים להתפלל כנגד המראה, שלא יאמרו משתחוה הוא לבבואה שלו."

טעם אחר למדו האחרונים מתשובת הרמב"ם (מהדו' פריימן סימן כ). בתשובה זו כותב הרמב"ם שאין להתפלל כנגד ציורים, אך לא מפני שזה כעין עבודה זרה, אלא מפני ש"הדברים האלו מבלבלים הכוונה". כך כתב גם המרדכי (ע"ז סימן תתמ), וכך פסקו השו"ע (אר"ח צ,כג)

והרמ"א (שם). האליה רבה ומחצית השקל (שם) כותבים שזהו גם הטעם לאיסור להתפלל כנגד המראה, וכתב המהרש"ם (דעת תורה שם) שזהו הטעם העיקרי.

הנפ"מ בין הטעמים היא כאשר האדם עוצם את עיניו: הרמב"ם מציין במפורש שעצימת עיניים היא פתרון להיסח הדעת, וכך כתב למעשה המהרש"ם; אך לפי טעמו של הרדב"ז, עצימת עיניים אינה מועילה, שכן האדם עדיין נראה כמשתחוה לבבואתו, וכך פסקו המשנ"ב (סקע"א) וכפ החיים (ס"ק קלח).

לפי זה, לכאורה, יש לאסור להתפלל לפני חלון שבו משתקפת דמותו של המתפלל, ואפילו אם הוא עוצם את עיניו. אולם למעשה כשיש צורך יש להתיר את הדבר, מכמה סיבות:

א. הרדב"ז סומך את דבריו על האיסור להתפלל מאחורי רבו. הטעם שהזכיר הוא טעמם של התוספות (ברכות כז,ב), אולם ראשונים אחרים מפרשים שהבעיה היא משום יוהרא, שמשווה עצמו לרבו (רש"י שם), או מפני שהדבר עלול לעכב את רבו אם יצטרך לפסוע לאחור (תלמיד ר' יונה ברכות יח,ב). טעמים אלו אינם שייכים בתפילה מול מראה.

ב. לדעת מהר"י אבוהב (הובא בב"י שם), אם אדם יושב מאחורי רבו מפני שזה מקומו הקבוע בבית הכנסת, "אין כאן חששא שמקבל אותו כאלוה". הב"י מציין שסיוג זה נכון רק לפי טעמי התוספות ורש"י, ולא ע"פ טעמו של ר' יונה (וכ"כ הגר"א בביאורו), ולכן למעשה החמיר בדבר (אם כי הרמ"א מציין שהמנהג להקל), אך ניתן ללמוד מכאן לנידוננו, שאם מקומו הקבוע של האדם הוא מול החלון או המראה, אין בכך איסור.

ג. לדעת שבט הלוי (ט, כא), האיסור הוא דוקא במראה, שכן היא חפץ שנועד להציג את בבואתו של האדם, ומטרת ההבטה בה היא לראות את הבבואה. אולם תפילה כנגד חפץ שבו ההשתקפות באה כבדרך אגב, ואין זו מטרת ההבטה בו, אינה נראית כאדם המתפלל לעצמו, ועל כן אין בדבר איסור.

לסיכום: למרות שאין להתפלל מול מראה, הרי שניתן להתיר להתפלל כנגד חלון שיש בו השתקפות, במיוחד אם זהו מקומו הקבוע של המתפלל, אך במקרה זה ידאג המתפלל לעצום את עיניו או להתבונן בסידור

25. רב משה כהן <http://gush.net/dk//5770/1210maamar3.html>

כלפי מה הדברים אמורים? מחיצת עזרת הנשים שבבית מדרשו עשויה זכוכית כהה. בשעות הערב, כאשר האורות נדלקים, משמשות זכוכיות אלו כמין מראה ונמצא שבבואת הנשים המתפללות כנגדן משתקפת לעומתן **בצורה ברורה** ונמצא שלפי מה שנתבאר לעיל הדבר מהווה בעיה משני פנים: האחד – דבר זה גורם להיסח הדעת מן התפילה. השני – יש בזה משום הבעיה שנראה כמשתחוה לעצמו. לגבי הבעיה הראשונה העלנו שניתן לפתור אותה באמצעות עצימת העיניים או הסתכלות בסידור, אך לגבי הבעיה השנייה אין בזה פיתרון. בספר פסקי תשובות (עמ' תשט"ו) הביא בשם הגר"י קנייבסקי שהיה נזהר ומזהיר אחרים על כך. **בדרכי תשובה** (י"ד סי' יא ס"ק ל"ה) כתב שאסור לשחוט לתוך מים שלא יאמרו "לצורה הנראית במים הוא שוחט" ונראה שזה שייך גם לכאן. אמנם בשו"ת **שבט הלוי** (ח"ט סי' כא) התיר בדוחק בטענה שגם הצורה משתחוה כנגדו, ונמצא שאין בזה איסור. אפשר היה גם לחלק בין דבר ממשי לבין השתקפות, אך נראה שהפוסקים נטו להחמיר כיוון שיש בזה מעין אביזריי הו דעבודה זרה.

לענ"ד כדאי לעורר ולשאול האם לא ראוי שהנשים תתפללנה בריחוק מן המחיצה אם הדבר אפשרי כדי שפניהן לא יראו בזכוכית, או, לחילופין, כדאי היה לצפות בטפט 'מט' את הזכוכיות מצד פנים כדי למנוע את ההשתקפות.

26. הרב ברוך ויינטרב

דברים דומים לדברי שבט הלוי הובאו גם בילקוט יוסף (סימן צ' ס"ק מא, וסימן ק"נ ס"ק יא).

לעניות דעתי, היתרים אלו מרווחים דיים, ככל הנוגע לבעיה של נראה כמשתחוה להשתקפות. ברצוני להעלות שיקול נוסף, המתייחס לבעיה השנייה אותה העלו הפוסקים לגבי המתפלל כנגד מראה, והוא בעיית הכוונה. נראה לי כי שיקול זה מטיל אור נוסף גם על הדיון כולו.

אמת, עלול לקרות מפעם לפעם, שאשה לא תאמץ את דבריו הנכונים של ר' משה כהן, ותתפלל כנגד הזכוכית בלא לעצום עיניה, ונמצאת כוונתה מתבלבלת.

לעניות דעתי, אף אם נחשוש מבלבול והסח הדעת, רוב הרווח שווה את מיעוט הנזק האפשרי. כידוע, בימים הנוראים, בהם המקום בעזרת הנשים דחוק, והנשים עומדות צפופות, רב הביקוש דווקא למקומות שמול הזכוכית. זאת, על אף החשש שמא מחמת ההשתקפות תבלבל הכוונה. הסיבה לכך ברורה, לעניות דעתי. הנשים היושבות בסמוך למחיצה יכולות לראות את התפילה בבית המדרש ולהרגיש חלק מתפילת הציבור. על אף החשש שמא בשעות מסוימות תסיח לרגע ההשתקפות את דעתה של המתפללת, הרי שהרווח הכולל לתפילה כולה רב ומשמעותי בהרבה, רווח אשר יופסד על ידי התקנת וילונות או טפטים.

27. ילקוט יוסף תפילה א סימן צ' - מקום התפלה

מא. יש להקל להתפלל שמונה עשרה כנגד חלון סגור אף בשעות הלילה, ורק כנגד ראי אין להתפלל. ואם יכול לסגור הוילון, עדיף טפח.

[ואין לקבוע ראי בבתי הכנסת. ואם תרמו ראי לבית הכנסת, יתלו אותו מעל הכיור שנוטלים שם ידים, מחוץ לבית הכנסת.] (מא)
מב. מותר לקבוע לוח שויתי המוסגר בזכוכית, ולתלותו בכותל שכנגד המתפללים, ומותר להתפלל כנגד תפלת שמונה עשרה. וכן במקומות שקובעים בקירות בית הכנסת שיש מבריק, וצורת האנשים שכנגדו נראית בשיש, אפילו הכי מותר להתפלל שמונה עשרה כנגד השיש, ואין בזה חשש כמו המתפלל כנגד המראה (מב)

28. ילקוט יוסף תפילה א הערות סימן צ' - מקום התפלה אות מא

(מא) להתפלל כנגד חלון סגור בלילה

כן כתב הרדב"ז בתשובה (סימן קו), שכנגד המראה אסור להתפלל אפילו בעצימת עינים, שלא יאמרו שמשתחוה לבבואה שלו, וכן כתבו האחרונים. וכן הוא בקצור שלחן ערוך (סימן יח סעיף ח'), ובמסגרת השלחן. ויש שכתבו הטעם שאם מתפלל כנגד ראי ורואה הבבואה שלו, מתבטל מהכוונה. ונפקא מינה היכא שעוצם עיניו בתפלת שמונה עשרה, אם עדיין יש קפיא בדבר שלא להתפלל כנגד הראי, או לא. ובשו"ת ישכיל עבדי חלק ח' (י"ד סימן יט אות ד') כתב, דמה יתן ומה יוסיף אם יוציא את משקפיו כשהוא מתפלל כנגד הראי, דאכתי נראה כמשתחוה לבבואה שלו. ואפילו עיניו סגורות אסור. ע"ש. ועיין בתשובת הרמב"ם (סימן פד) שנשאל, אם מותר להתפלל כנגד הכותל או כנגד הבגד שיש עליו ציורים, והשיב, שאין נכון להתפלל כנגדם, כדי שלא יאמרו מביט בציורים ההם ולא יכוין בתפלתו. וסיים: ואנחנו רגילים להעלים עינינו בתפלה בזמן שיקרה לנו להתפלל כנגד בגד או כותל מצוייר. ע"כ.

ואמנם כבר נתבאר בילקוט יוסף על הלכות קריאת התורה (עמוד רכח) דכל זה דוקא כנגד מראה, אבל בזכוכית אין הוא נראה כל כך כמשתחוה לבבואה שלו, אלא שמכל מקום נשאר החשש שמסתכל בצורתו ומתבטל מכוונה, ולכן צריך לעצום עיניו, או שיתן עיניו בסידור. וכן כתב גם בספר אור לציון חלק ב' (עמוד סד). ע"ש. גם בספר משנת יעקב (עמוד קעו) כתב, דלכתחלה בודאי אין להתפלל נגד חלון סגור כשרואה בבואה דידיה, אפילו בעינים עצומות. גם מרן אממ"ר שליט"א נוהג לכתחלה להסיט את הוילון כנגד החלון, כדי שלא להתפלל כנגד הבבואה שלו. אך אמר שאין זה חיוב מהדין.